

УДК 811.161.2'243'366'367:008(=161.2)

ДАВНЬОУКРАЇНСЬКІ ТЕОНІМИ У ЛІНГВОДИДАКТИЧНОМУ АСПЕКТІ

Галина Тимошик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства,
вул. Університетська, 1/233, 79001 Львів, Україна
тел.: (032) 239 43 55*

Лінгвокраїнознавчий матеріал, що міститься у теонімних номінаціях, сприяє поглибленню знань чужоземного студента про релігії, культуру, традиції українців. Систематизація та вивчення давньоукраїнських теонімів крізь призму лексикографічного опрацювання належить до сфери важливих завдань лінгводидактики.

Ключові слова: давньоукраїнський пантеон, теонім.

Важливим компонентом мовної дійсності будь-якого етнокультурного утворення є теоніми („теонім – власне ім'я божества у будь-якому пантеоні. Напр.: Перун, Дажбог (Даждьбог), Стрибог, Волос (Велес), Мокош; Зевс, Гера, Деметра, Посейдон, Аполлон, Афіна; Будда, Шива” [19: 124]), бо вони репрезентують об'ємний ареал елементів мови, який ідентифікує еволюцію вірувань, належність до того чи іншого віровчення, уявлення про світобудову та місце мікрокосму (людини) у макрокосмі (Всесвіті).

Найбільш незайманим пластом мови „є слова духовної сфери життя людини, які найбільше оберігають носії мови. Здебільшого це – назви богів, богинь та інших міфічних персонажів” [9]. Вивчення української мови неможливе без пізнання глибинного онімного пласту, який містить у собі давньоукраїнська міфологічна система. „Наша українська мова, – слушно зауважує І. Огієнко, – ... багато має такого, що постало ще з дохристиянського часу. На жаль, з такого погляду мова наша ще не вивчена” [16: 316]. Саме цей пласт мови потребує різноаспектних ґрунтовних студій, які б допомогли реінтегрувати у світовимір українства важливий фрагмент інформації про його духовний поступ. І. Огієнко, попри свою глибоку причетність до християнського віровчення, вважає, що: „стародавня віра давала нашим предкам усю реальну філософію всього біжучого життя, навіть її поезію, усе повне розуміння – хоч і неправдиве з нового погляду, – життя й довколишніх явищ природи; ця народна філософія вироблялася довгими віками, увійшла в плоть і кров наших предків, а тому легко й відразу забути не могла” [16: 313].

Давньоукраїнська теонімна система через брак системності у вивченні не займає чільного місця у сучасних українських наукових студіях. Давньоукраїнські теоніми всупереч усім законам логіки наукового пізнання до цього часу перебувають на периферії української мовознавчої науки. Лише поодинокі дослідження розкривають фрагменти цього монументального пласту мовного матеріалу.

Проблемою у дослідженні давньоукраїнської теоніміки є й те, що вона „вивчалася ізольовано від праісторичного контексту. Першоджерелом для її осмислення найчастіше слугували історіографічні пам'ятки, написані служителями

християнського культу, в яких явища народної культури часто описані тенденційно й однобічно. Зрозуміло, вони не відбивають справжньої суті дохристиянських обрядів і вірувань, але саме такими потрапили в поле зору перших українських дослідників” [5: 3–4]. Тому „серед проблем вивчення слов’янського язичництва, – зазначає М. Зубов, – порушується також питання й про християнський „внесок” в міфологію слов’ян та про створення також своєрідної метаміфології хроністами” [7: 77].

Теонімну систему сучасної української мови за семантико-генетичними характеристиками поділяють на дві групи: а) *давньоукраїнські* (язичницькі, слов’янські) теоніми, які є автентичними, та б) *християнські*, які є запозиченими.

У період впровадження нового віровчення відбулася субституція релігійно-світоглядних систем. Язичницьку теологічну систему давніх українців у період християнізації замінили теологічною системою нового віровчення – християнства. „Вся язичницька теол(огічна) система, – зауважує І. Железняк, – була зруйнована в період християнізації. Язичницькі теоніми відновлюються за літописами та іншими письмовими джерелами зокрема вони збереглися в „Словах” – повчаннях проти язичництва, фольклором та етнографічними фактами. Імена богів східнослов’янського язичницького пантеону ще повністю не виявлені й не вивчені, в тлумаченні окремих теонімів є багато спірного” [28: 629].

У процесі заміни релігійно-світоглядних парадигм відбулася зміна онтологічно різних систем віровчень: на місце політеїзму (політеїзм – „релігійна система, яка не обов’язково означає певну кількість Богів, а переважно має філософське вчення про багатопроявність божественної істоти, кожен вияв якої має окремі імена (Сварог, Перун, Світовид, Дажбог, Лада і т. д.)” прийшов монотеїзм (монотеїзм – „релігійна система, яка проголошує ідею єдинобожжя „вищою”, однак, не змігши позбутися політеїстичних (язичницьких) світоглядних засад, створює безліч „святих”, які переважно виконують функції етнічних Богів” [11: 93]).

Період переходу до системи інших світоглядних координат був непротримим і спричинив появу так званого двовір’я. У науковій літературі двовір’я інтерпретують як: „конечний наслідок при всякому сприйманні нової віри: старе, віками набуте, не може відразу забути. Двоєвір’я рано постало ще на греко-римському ґрунті, і довго й уперто трималося там, і сильне й тепер, породивши істотний релігійний синкретизм” [16: 313]. На відміну від української, греко-римська теонімна система належним чином досліджена. Античні теонайменування набули статусу інтеркультурного явища і займають окрему доволі важливу нішу у світовій культурній спадщині.

„В давньому народному побуті, – зазначає Г. Булашев, – спершу після прийняття християнства утворилося два світогляди – церковний і народно-двовірський. Перший наполегливо повторював християнські повчання; другий видозмінювався з плином часу, приймав дедалі більшу частку християнських мотивів, дедалі більше забував предківщину, що природно поволі вимирала, та все ж таки зберіг її настільки, що вона в усному переказі, хоч і уривчасто, дожила до нашого часу” [15: 29].

Отже, у процесі християнізації монолітність давньоукраїнської теонімної системи була порушена. У системі нового віровчення зазнали змін роль та статус теономенів. І. Огієнко пише: „стародавні боги потроху зникали, але не зникали безслідно: народ їхні якості помалу переносив на нові Божества” [16: 316–317]. Пройшовши крізь фазу двовір’я (двоєвір’я – термін митрополита Іларіона (І. Огієнка)), давньоукраїнські теонайменування зазнали різновимірних

трансформаційно-адаптивних перетворень.

Значна частина давньоукраїнських теонімів, зазнавши адаптації, у модифікованому вигляді потрапила до християнського пантеону. Здебільшого вони функціонували на периферії теологічної системи і виконували другорядну роль святих¹, які відтворювали одну чи декілька функцій субституованих язичницьких божеств. М. Зубов зазначає: „відомо, що у східних слов'ян язичницькі уявлення відносно швидко були асимільовані християнством, у якому язичницькі за суттю духовні вияви згрупувалися навколо християнських персонажів: бога-громовержця Перуна замінив св. Ілля..., бога Волоса / Велеса... заступив св. Власій як покровитель домашньої худоби” [7: 96].

Давньоукраїнські теоніми у своєму первісному звучанні та інтерпретації в системі нового віровчення були десакралізовані і потрапили до розряду демонономенів.

У дослідженнях слов'янський теонімікон диференціюють на: а) *власне теоніми* – назви божеств, що сформували основу давньослов'янського пантеону, напр.: Велес, Перун та ін.; б) *квазітеоніми* – слова, що не є теонімами, але сприймаються як такі, напр.: Діва, Сварожич та ін.; в) *псевдотеоніми* – назви божеств, що не існують реально, напр.: Улад [7]. Кожна з цих груп потребує комплексного дослідження, яке б змогло ідентифікувати чи бодай окреслити широкий пласт мовної інформації, пов'язаної з давніми теонімами.

Вивчення давньоукраїнського теонімікону у лінгводидактичному аспекті потребує окремого підходу. Давньоукраїнська теонімна система є важливим компонентом лексичного складу сучасної української мови, який допоможе студентам-іноземцям пізнати глибше український світовимір.

Важливе місце у давньоукраїнській теонімній системі належить богу Велесу², який має численні функції та інтерпретації: „Велес, Волос, Вилас, Волосій, Велесій, Власій, Влас, Влес, Улас – один із найзагадковіших богів давньої України, бог мистецтва, краси, щастя й любові; опікун тварин, покровитель волхвів, ясновидців, співунів” [2: 50]. Також „це один з найстаріших богів, що вважався богом достатку” [13: 16].

У наукових студіях немає єдиного тлумачення імені бога, що існує у двох формах – Велес/Волос. В Етимологічному словнику сучасної української мови зазначено: „Ряд учених розрізняли імена *Волос* і *Велес* і вважали їх назвами різних богів..., але більше підстав вважати їх варіантами одного імені бога, якому стародавні слов'яни приписували мирні, господарські функції; якщо назви богів Стрибог і Перун мають відповідності в інших індоєвропейських мовах, то ім'я *Волос/Велес* є виключно слов'янським терміном, утвореним, очевидно від псл. *vels-/ *vols-, volstь „владь, влада”, voldeti „володіти”... [6: Т. 1: 421].

В. Топоров не вважав жодну з етимологій слова „волос” єдино правильною і зазначав: „одне з суттєвих ускладнень у дослідженні лінгвістичними засобами слов'янської міфології якраз і полягає в тому, що бідні свідчення про міфологічну систему не можуть якось точно визначити пошукову ділянку для етимолога” [26:

¹ У новому віровченні частина давньоукраїнських теонімів зайняла периферію теонімної системи і функціонувала у статусі курсів („агонім – ім'я святого. Напр.: святий Микола, Ілля Пророк...” [19: 27]).

² „Влес, Велес – „скотій” бог у слов'янській міфології, у християнстві – святий Власій (Влас, Улас). Сходить до санскр(итського) Вріш „Бик” [17: 548].

18–19].

„Завдяки чіткій алгоритмічності структури живої мови, – пише М. Ткач, – кожне її слово завжди має пряме й зворотне відображення, а отже, володіє зворотною силою впливу. Тому зовсім не випадково те, що фонетичні символи „волос” і „слово” побудовані на основі дзеркального відображення звуків: „влс” і „слв”. Звільнене слово – основа взаємозв’язку (обміну) між людьми. Цим якраз і пояснюється двоєдина сутність Волоса: наділяти вищим словом та сприяти торговельним та мирним угодам. А слова „волость” – округа, територія, володіння; „Волод” – володар, керівник, розпорядник; „волиця” – вільне поселення (6: Т. 1: 421, 409, 417) вказують на його здатність поширювати свій вплив у межах певної території” [25: 30–31].

Ю. Карпенко у статті „Велес залишається на троні”, спростовує спробу „детронізації” божества. На його думку, найменування Велес-Волос є тотожними, де останнє „доцільно класифікувати як один із проявів фонетико-словотворчого явища, яке варто назвати сакральним аблаутом”³. Це чергування „маємо в парі Велес-Волос, де остання форма є похідною, меліоративною, шанобливою” [10].

Ім’я Велеса, за деякими гіпотезами, походить від „волох” – волохатий⁴. Існує припущення, що культ Велеса „з’явився в наших Предків у кам’яному віці, а символіка Тура (Тільця) вказує, що найбільшого статусу він набув у трипільську й післятрипільську добу” [12: 43].

В. Гнатюк пише: „З іменем Волоса здибаємося в літописі перший раз під 907 р., коли дружина Олегові закліналася Перуном і Волосом... Дальшу згадку маємо в Житію св. Володимира з XI. ст., де оповідається, що Володимир, охрестившись, казав ідола Волосового кинути в Почайну” [3: 69].

Біля теоніма Велес („давньослов’янське божество, покровитель скотарства, багатства й торгівлі” [1: 118]) часто уживають епітет „скотій бог”, який дає змогу ідентифікувати його як покровителя тварин та багатства (інше значення словосполучення „скотій бог” – бог багатства). Крім того, „Велес опікун купецтва, торгівлі, як і римський бог Меркурій” [12: 43].

Велеса інтерпретують як бога, який „дозволяє проявитися тому чи іншому явищу в певних межах (простору, фізичного параметра, загалом – критичних величин” [25: 31]. Це божество пов’язують з багатьма сферами життя давнього українця. „Так, для звірів та земноводних Волос визначає межі й періоди їхньої популяції, полювання, пасовиськ, парування та розмноження. Для рослин межею, що спричиняє проростання, є ступінь вологості, температура ґрунту” [25: 31]. Б. Рибаків зазначає: „Цілком ймовірно, що у давнього Велеса могли бути дві іпостасі: більш архаїчна, мисливська – ведмідь... й дещо пізніша, пов’язана з тваринництвом – тур” [21: 327]. „Шерсть, волосся як символ тваринної родючості також пов’язані з продовженням образу Волоса. Мотив рослинної родючості втілюється в образі *Велесової* бороди, кількох колосків, яких не зжинали і залишали на ниві в дар божеству” [22: 210]. Волоть (декілька волосків) дарували Велесу. Цю жертву називали *Велесовою* бородою.

Українська загадка „сивий віл випив води повен діл” (відгадка – мороз) має стосунок до бога Велеса. М. Ткач зазначає: „Дід Мороз і святий Миколай – це один і той же персонаж за свою міфологічною сутністю” [25: 31]; св. Миколай

³ „Аблаут [нім. Ablaut] – морфологічно зумовлене чергування голосних (зміна голосної фонем) у спільнокореневих словах чи різних формах одного слова” [23: 11].

⁴ Волохатий – „1. Оброслий, покритий густим волоссям // Який має довгу густу вовну” [11: 201].

„ідентифікується як один із найголовніших заміників Велеса (Волоса)” [18: 29].

Велес був також володарем „нижнього світу”, заплавних пасовиськ, худоби” [24: 251]. Символіка Велесових чисел „тридев’ять” [27], або взагалі непарність. Відоме у казках „тридев’ять” царство є потойбічним світом, де володарює Велес.

В. Іванов та В. Топоров вважають Велеса суперником Перуна і отожднюють зі Змієм [8]. „Для язичницького культу Русі верхній світ перебував у владі Перуна, а нижній був приналежністю Волоса” [25: 53].

У народній астрономії із Велесом⁵ пов’язано сузір’я Плеяди [20: 19] – Волосожар / Власожельці, Волосар, Волосиня та ін. Значення номена Волосожар „сузір’я Плеяди; сузір’я Оріон; планета Марс (?)”; ... остаточно не з’ясоване; пов’язувалося з етнонімом волох..., з апелятивом волос, оскільки Плеяди ще називаються волосянка (Фасмер I 343), хоча цей зв’язок, очевидно, вторинний, з ім’ям слов’янського бога Волоса, однак стосунок між псл. *Volsъ „Волос” і терміном Волосожар залишається нез’ясованим” [6: Т. 1: 421]. „Після заходу Сонця час визначали за зорями. Особлива роль у цьому належала Вовові та Волосожару... „Уже Волосожар піднявся, віз на небі вниз повертався”, – писав у „Енеїді” І. Котляревський” [4].

Ім’я бога Велеса „залишилося у багатьох географічних назвах Слов’янщини: Волосів Яр (в Україні, на Вінниччині), ... Волоська вулиця (в Києві), гора Велесове Ребро (біля Ростова), гора Велес (у Боснії) та багато інших” [12: 44]. Відомо, що „в Україні Молдавське князівство мало назву Волоське або Волохи... Похідними від Велеса слід вважати й такі імена, як Всеволод, Волод, Володимир, Вольга, Олег, Величко, Волошко, Волот, Лисовіл, Біловіл, Велеслав, Велесин, Велесич” [25: 27–28].

Теонім Велес у контексті християнства мав винятково негативне прочитання. У субститованому варіанті – це св. Влас (Улас), св. Миколай та ін.

„Традиційно релігійну систему язичництва, – пише О. Ішутін, – поділяють на два рівні: нижчий і вищий. До нижчого рівня належать різноманітні демони, дрібні божества і духи. Між демонами існували стосунки, що відображали родинні стосунки і побут людей” [9]. Велес, окрім того, що належав до головного пантеону давньоукраїнських богів, „відіграв колосальну роль у розвитку нижчої міфології слов’ян” [9]. Наприклад, його пов’язують з домовиком, лісовиком, водяником. Ю. Писаренко вважає, що Волос і Водяник – це один цілісний персонаж” [18: 61].

М. Ткач вважає, що „міфосимвол Волос як самодостатня ознака світоглядної сутності бога є господарем (володарем) певного середовища, території чи стихії існуючого буття. Тому епонім „Волос” уживався в значенні загального поняття первісного міфічного господаря чи володаря маєтностей, землі, товару (худоби), водних та лісових багатств тощо, звідки узагальнено: Волос – бог худоби. Коли ж ішлося про конкретне виявлення його сутності – сутності господаря, дбайливця в тій чи іншій сфері існуючого буття, – тоді епонім дещо змінювався, набував якогось фонетичного відтінку: Волох, Велес, Влес, Волот, або ж прибирав відповідний епітет: Дід, Дідух, Коляда, Усень, Овсень, Водяник, Лісовик, що залежало від особливостей середовища або стихії” [25: 63].

Велесові свята займають особливе місце у календарі (Колі Сварожому), де найвідомішим є зимові (у грудні Велес зимовий (інша назва – Дід Мороз), у лютому („Чортовий тиждень”) та ін. Свято св. Власа припадає на 24 лютого (за новим

⁵ „З ім’ям Велеса (Волоса) пов’язана назва зодіакального сузір’я Волосожар (Тілець), назва якого, на думку Олександра Знойка, означає „небо Волоса” [12: 44].

стилем).

Оскільки давньоукраїнська теоніміка має глибоке історичне коріння і відображає окремий аспект етнокультурного буття української нації, доречно було б лексикографічно опрацювати її.

ВЕЛЕС (ВОЛОС), -а, ч. (*Небесний бик*)

***Велесів, Волосожар, Власій, Влас (Улас), Влес.**

У давньоукраїнській міфології – бог торгівлі, музики, мистецтва, поезії, мудрості, чарівних ремесел і магічного знання. Він є опікуном худоби та пов'язаний з багатством та магічними силами світу духів. Велес поєднав у собі функції охоронця тварин і глави потойбічного світу. Велес – доброзичливий бог землі, у якій спочивають предки.

Велес як Меркурій був богом торгівлі; як Аполлон опікувався пісенною творчістю. У „Слові о полку Ігоревім” (давньоукраїнська літературна пам'ятка) Бояна (міфічний поет-співець) називають „Велесовим онуком”. Це відображає зв'язок культу Велеса з обрядовими піснями і поезією. Іноді Велеса зображали із сопілкою в руках (сопілка миру).

Також Велес був пов'язаний із аграрними культами. Зібравши врожай, давні українці залишали декілька стеблин злаків (пшениці, жита та ін.) – волотів, які називали „Велесовою бородою” на полі.

Велеса вважають одним із найзагадковіших богів давньоукраїнського пантеону. Зображення хтонічного (підземного) бога Велеса розташоване на Збручанському ідолі (давньоязичницька скульптура, яку знайшли 1848 року на Тернопільщині, містила зображення язичницьких божеств). Він розміщений у нижньому відділенні скульптури (символізує „нижній світ”) і підтримує на плечах весь космос.

За одним із припущень бог Сварог (бог неба та ін.) разом із „дружиною” Землею могли бути батьками Велеса.

У віруваннях наших предків Велес (Небесний бик) з'явився ще в п'ятому тисячолітті до н. е. з початком головування в зодіаку сузір'я Тельця (Бика). Оскільки цей бог має давнє походження, то його функції з часом змінювалися.

До теологічної символіки Велеса належать такі тварини: ведмідь (архаїчний період), бик (тур), кінь, коза, собака, змії / ящур (символізує Велеса як бога земноводної стихії). За уявленнями наших предків Велес, як опікун тварин, втілювався в образі священного Бика-Тура.

Капище (храм) Велеса було розташоване на Подолі (район Києва) біля річки Почайна, де жили ремісники, торговці та ін. Тому Велес є богом ремесла, торгівлі, багатства.

Цей бог не належить до Володимирового пантеону (пантеон князя Володимира був розташований неподалік від княжого двору і вміщував таких богів: Перун, Хорс, Дажбог, Стрибок, Семаргл, Мокоша).

З іменем Велеса пов'язана „Велесова книга”. У суспільстві її сприймають по-різному. Одні вважають давньою пам'яткою, яку слід шанувати і вивчати (до речі, її вивчають в українських школах), інші – вважають фальсифікатом.

Із цим божеством пов'язують так звану зірку Велеса (два трикутники, з яких один символізує воду (синього кольору), розташований вершиною вниз, інший – вогонь (золотого кольору), розташований вершиною догори; поєднує світ Яви зі світами Нави та Прави. На перетині зірок унаслідок накладання означених кольорів виникає зелений (колір життя).

З іменем Велеса пов'язують сузір'я Плеяд (український відповідник – Волосожар).

Велесу було присвячено цикл святкувань. Відомо про так званий *Велесів тиждень* – святкування, що розпочиналися після Стрітіння (у лютому). Також цей період називали „страшний тиждень”, „чортів тиждень”, „вовчі празники”. За однією з версій назва „чортів тиждень” пов'язана з „чертами і ризами” (назва давнього письма, яке використовували під час ворожіння).

Після запровадження християнства язичницький культ Велеса (Волоса) було замінено культурами святого Власа, який був опікуном домашніх тварин, та святого Миколая.

*** Велесова борода, Велесів тиждень, Велесів внук, Велесова зірка (зірка Велеса).

**** Наші предки вважали Велеса опікуном усього тваринного світу. Він навчив давніх українців пасти тварин, запрягати їх, брати молоко, отримувати м'ясо та шкіру. Велес передав людям своє уміння лікувати худобу. Бог чудово грав на сопілці й навчав цього мистецтва своїх чередників. За легендою, коли між полянами і древлянами зчинилася сутичка „за межу”, то пролиття крові зупинила Велесова гра. Тому і зображали його з сопілкою в руках. (*Україна в словах: Мовоукраїнознавчий словник*).

**** Я іду як повірник-прапрашур до Велеса-бога –
 Й чагарі обступають стирловано – в прагненні див,
 І кривляє дорога, ховається в хащах дорога,
 Ніби смертним гріхом – та й не тільки оден – завинив.
 Крижаніє душа і все тіло в голодному зморі,
 Чим же, Велесе, винен скотарський зневажений рід?
 Ти – творитель достатку, розрадник у бідах та горі...
 Врешті й ми – не з ламких, ми таки не з гнилястих порід...
 А скотарські престоли жадають свавільної долі,
 Що сумірна шаленству таких недосяжних зірок
 І не здатна змінити намистину власної волі
 На земні-преземні крем'яшок, черепок чи скребок.
 Нам Сварог, І Дажбог, і Перун навіщують сприяння...
 Тільки, Велесе, ти над усе, над усе – на віки,
 Під небесним оцим ненадійним, хистким одіянням
 Ми з тобою в молитві назавше йдемо напрямки.
 Я іду як повірник-прапрашур до Велеса-бога –
 Й чагарі обступають стирловано – в прагненні див,
 І кривляє дорога, ховається в хащах дорога,
 Ніби смертним гріхом – та й не тільки оден – завинив. (*Володимир Яцук*)

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2005. – 1728 с.
2. *Войтович В.* Українська міфологія. – К.: Либідь, 2002. – 664 с.
3. *Гнатюк В.* Нарис української міфології. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. – 264 с.

4. Горленко В., Наушко В. Народна астрономія // Культура і побут населення України. – 2-ге вид., доп. та перероб. – К., 1993. – Доступно з: <http://paganism.narod.ru/astronomia.html>
5. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2005. – 310 с.
6. Етимологічний словник української мови: У 7т. / [ред. кол: О.С. Мельничук (головн. ред.), І.К. Білодід, В.Т. Коломієць, О.Б. Ткаченко]. – Т. 1. А–Г. – К.: Наук. думка, 1982. – 632 с.
7. Зубов М.І. Слов'янські повчання проти язичництва у лінгвотекстологічному висвітленні: дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.03 „Слов'янські мови”. – Одеса, 2005. – 482 с.
8. Иванов В.В., Топоров В.Н. Исследование в области славянских древностей: Лексические и фразеологические вопросы реконструкции текстов. – М.: Наука, 1974. – 342 с.
9. Ишутин А.А. Восточнославянские боги и их имена. – Доступно з : <http://malib.ru>
10. Карпенко Ю.О. Велес залишається на троні // Восточноукраинский лингвистический сборник. – Вып. 3. Сборник научных трудов / Редкол. Е.С. Отин (отв. ред.) и др. – Донецьк, 1997. – Доступно з: <http://paganism.narod.ru>
11. Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. – К.: АртЕк, 2001. – 304 с.
12. Лозко Г. Коло Свароже: Відродження традиції. – К.: Український письменник, 2004. – 222 с.
13. Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 1994. – 92 с.
14. Мифы народов мира. Энциклопедия: У 2 т. / Гл. ред. С. А. Токарев. – М.: Сов. энциклопедия, 1991. – Т. 1. А–К. – 671 с.
15. Мифи України. За кн.. Георгія Булашева „Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях” / Пер. Ю. Буряка. – К.: Довіра, 2003. – 383 с.
16. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. Історично-релігійна монографія. – К.: АТ „Обереги”, 1991. – 424 с.
17. Наливайко С. Етнічна історія Давньої України. – К.: Євшан-зілля, 2007. – 624 с.
18. Писаренко Ю.Г. Велес-Волос в язичницькому світогляді Давньої Русі. – К.: ВФ „Манускрипт”, 1997. – 240 с.
19. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Отв. ред. А. В. Суперанская. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Наука, 1988. – 189 с.
20. Процик І., Тимошик Г. Лінгвоукраїнознавчий словник власних назв української мови. Астрономічні назви. – Зошит 4. – Вип. 5. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 140 с.
21. Рыбаков Б. Язычество древних славян. – М.: Наука, 1981. – 608 с.
22. Славянские древности: этнолингвистический словарь в 5-ти томах / Под ред. Н. И. Толстого. – Т. 1: А–Г. – М.: Международные отношения, 1995. – 584 с.
23. Словник іншомовних слів / Уклад. Л.О. Пустовіт, О.І. Скопненко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.

24. Словник символів культури України / За заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка. – К.: Міленіум, 2002. – 260 с.
25. *Ткач М.* Володимирові боги: міфологічний зміст та систематизація головних персонажів язичницького культу. – К.: Український Центр духовної культури, 2002. – 192 с.
26. *Топоров В.Н.* Фрагмент славянской мифологии // Краткие сообщения Института Славяноведения. – М.: Изд. АН СССР, 1961. – Вып. 30. – С. 14 – 32.
27. Україна в словах: Мовокраїнознавчий словник-довідник: Навчальний посібник / Упор. і кер. авт. кол. Н. Данилюк. – К.: ВЦ „Просвіта”, 2004. – 704 с.
28. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О (співголови) М.П. Зяблюк та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.

ANCIENT UKRAINIAN THEONYMS IN THE LINGUODIDACTICAL STUDY

Halyna Tymoshyk

*Ivan Franko National University of L'viv,
Department of Applied Linguistic,
1/233, Universitets'ka St., 79001 Lviv, Ukraine
phone: (032) 239 43 55*

Linguistic and country study potential, which is including in the theonyms nominations helps improving the knowledge of a foreign student about religion, culture, traditions of Ukrainian. Sistematization and research of ancient Ukrainian theonyms in the light of lexicographic treatment belong to the sphere of important tasks of linguodidactics.

Key words: theonym, ancient Ukrainian pantheon.

ДРЕВНЕУКРАИНСКИЕ ТЕОНИМЫ В ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОМ АСПЕКТЕ

Галина Тимошик

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
кафедра украинского прикладного языкознания,
ул. Университетская, 1/233, 79001 Львов, Украина
тел.: (032) 239 43 55*

Лингвострановедческий материал, содержащийся в теонимых номинациях, способствует углублению знаний иностранного студента о религии, культуре, традициях украинцев. Систематизация и изучение древнеукраинских теонимов сквозь призму лексикографической обработки принадлежит к сфере важных задач лингводидактики.

Ключевые слова: теоним, древнеукраинский пантеон.

Стаття надійшла до редколегії 10.02.2010

Прийнято до друку 12.04.2010